

Dyddiad y cyfarfod:	4 Tachwedd 2025
Pwnc	Adroddiad Drafft Comisiwn Democratiaeth A Ffiniau Cymru Ar Gynabyddiaeth Ariannol I Gynghorwyr Ar Gyfer 2026/27
Argymhelliad	Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth am sylwadau ar y penderfyniadau arfaethedig neu unrhyw feysydd perthnasol eraill er mwyn llunio ymateb i ymgynghoriad Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru.
Swyddog Cyswllt:	Vera Jones, Rheolwr Democratiaeth ac Iaith
Beth yw'r cefndir ac ystyriaethau perthnasol?	
1. Eleni, am y tro cyntaf, mae Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru (y Comisiwn) yn gyfrifol am osod lefel y gynabyddiaeth ariannol i Gynghorwyr Cymru. Yn flaenorol, cyfrifoldeb y Panel Annibynnol ar Gynabyddiaeth Ariannol oedd hyn, ond mae'r Panel bellach wedi dod i ben. Cyhoeddwyd yr adroddiad drafft ar y 23ain o Fedi 2025 yn amlinellu'r newidiadau a fwriedir ar gyfer blwyddyn Ariannol 2026-27. Mae cyfle i ymateb i'r argymhellion sy'n cael eu cyflwyno erbyn y 18fed o Dachwedd, 2025. 2. Bydd y newidiadau drafft, petaent yn dod i rym, yn cael eu cyhoeddi erbyn diwedd Chwefror 2026 ac yn weithredol ar gyfer blwyddyn Ariannol 2026-27, sef o 1 Ebrill 2026. Rôl Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru 3. Fel y nodwyd uchod, dyma'r flwyddyn gyntaf i Gomisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru fod yn gyfrifol am gynhyrchu'r adroddiad, ac fe nodir rhai newidiadau penodol yn yr egwyddorion sy'n cael eu cyflwyno ganddynt. Maent yn nodi'n glir eu bwriad i wneud newidiadau sylweddol i'r fframwaith taliadau unwaith ym mhob cylch etholiadol. Bydd yr adroddiad cyn pob etholiad llywodraeth leol yn ystyried newidiadau mawr i'r fframwaith, gyda'r rhai rhyngddynt yn canolbwyntio ar uwchraddio blynyddol. 4. Mae hyn yn golygu bod yr adroddiad drafft ar gyfer 2026-27 yn ystyried uwchraddio symiau lle bo hynny'n briodol, ond yn gadael y fframwaith heb ei newid. Bydd yr adroddiad nesaf, ar gyfer 2027-28, yn diweddararu'r fframwaith ar gyfer yr aelodau hynny a fydd yn cael eu hethol yn etholiadau lleol Mai 2027.	

Prif Benderfyniadau sy'n berthnasol i'r Cynghorwyr

5. Mae copi llawn o'r adroddiad ar ei ffurf drafft i'w gael ar y ddolen isod.

[adroddiad drafft 2026-27](#)

Tâl ar gyfer Aelodau etholedig.

6. Mae'r cyflog sylfaenol, sy'n cael ei dalu i bob aelod etholedig, yn dâl am y cyfrifoldeb o gynrychioli'r gymuned a chymryd rhan yn y gwaith craffu, rheoleiddio a'r swyddogaethau cysylltiedig â llywodraethu lleol. Mae wedi bod yn seiliedig ar swm sydd gyfwerth â thri diwrnod llawn o waith yr wythnos, ac nid yw'r Comisiwn yn newid hyn. Mae'r Comisiwn hefyd wedi nodi ei fod yn gwbl ymwybodol o'r cyfyngiadau presennol ar gyllid cyhoeddus a'r effaith y bydd ei benderfyniadau yn ei gael ar gyllidebau'r prif gynghorau.
7. Mae'r Comisiwn wedi penderfynu ei bod yn iawn cadw'r cysylltiad rhwng cyflog sylfaenol cyngorwyr a chyflogau cyfartalog eu hetholwyr ar gyfer y flwyddyn ariannol 1 Ebrill 2026 i 31 Mawrth 2027. Bydd y cyflog sylfaenol yn cael ei alinio â thair rhan o bump o ASHE Cymru gyfan 2024 (Arolwg Blynnyddol o oriau ac enillion 2024 – Llywodraeth Cymru), y ffigwr diweddaraf oedd ar gael ar adeg ysgrifennu hwn. Nodir felly fod y cynnydd i'r cyflog sylfaenol ac i'r uwch gyflogau yn 6.4%.
8. Y cyflog sylfaenol fydd **£21,044, ar gyfer 26/27**, sy'n gynydd o 6.4%. Roedd y cyflog sylfaenol yn £19,771 yn 2025/26 ac £18,666 yn 2024/25.
9. Mae'r Comisiwn wedi nodi ei fod am edrych yn fanylach ar y berthynas rhwng cyflogau Cyngorwyr a'r berthynas gydag ASHE Cymru yn ystod y flwyddyn i ddod. ***Argymhellir fod aelodau'r pwyllgor yn croesawu'r gwaith yma yn arbennig gan fod gwahaniaeth rhwng y ganran cynnydd i gyflogau aelodau o gymharu â'r cynnydd o 3.2% a gafodd staff yn 25/26.***
10. Nid oes manylion yn yr adroddiad yn nodi y bydd pob Aelod yn derbyn y gydnabyddiaeth yn awtomatig, na manylion ynghylch adegau pan na fydd aelod unigol yn dymuno derbyn y swm neu gyfran ohono, a'r trefniadau sydd i fod mewn lle i hynny ddigwydd. ***Argymhellir fod Aelodau'r pwyllgor yn gofyn am gadarnhad o'r sefyllfa fel rhan o'r ymateb i'r ymgynghoriad.***

Uwch Gyflogau ar gyfer Aelodau etholedig.

11. Mae atodiad yr adroddiad yn nodi fod y terfyn (cap) ar nifer yr uwch gyflogau yn parhau i fod yn 18 ar gyfer Cyngor Gwynedd.
12. Mae'r tabl isod yn dangos manylion taliadau ar gyfer uwch rolau, ac mae pob uwch gyflog yn cynnwys y taliad cyflog sylfaenol. Noder fod y cynnydd i'r elfen 'uwch' o'r cyflogau yn 6.4% i bob rôl. Gweler isod y ffigyrau perthnasol i Gyngor Gwynedd (grŵp B) ar gyfer 2026-27.

	Cydnabyddiaeth ariannol		
Rôl	Tebygol 26/27	2025/26	2024/25
Cyflog sylfaenol (yn daladwy i bob aelod etholedig)	£21,044	£19,771	£18,666
Band 1: arweinydd	£71,025	£66,727	£62,998
Band 1: dirprwy arweinydd	£49,717	£46,709	£44,099
Band 2: aelodau gweithredol	£42,615	£40,036	£37,799
Band 3: cadeiryddion pwyllgorau (os ydynt yn cael tâl cydnabyddiaeth)	£31,567	£29,657	£27,999
Band 4: arweinydd grŵp yr wrthblaid fwyaf	£31,567	£29,657	£27,999
Band 5: arweinwyr grwpiau gwleidyddol eraill	£25,253	£23,726	£22,406
Pennaeth Dinesig (Cadeirydd y Cyngor)	£31,567	£29,657	£27,999
Dirprwy Bennaeth Dinesig (Is-gadeirydd y Cyngor)	£25,253	£23,726	£22,406

13. Mae Pennaeth dinesig yn uwch-swydd mewn cyngorau sy'n wahanol i arweinyddiaeth wleidyddol neu weithredol. Yn ogystal â chadeirio cyfarfodydd pwysig, y pennaeth dinesig yw 'dinesydd cyntaf' a 'llysgennad' yr awdurdod, gan gynrychioli'r cyngor wrth ymwneud â phob math o sefydliadau a chyrrff.

14. Noder nad oes manylion ynghylch a yw rôl y Pennaeth Dinesig a'r Dirprwy Bennaeth Dinesig (os y'i telir), wedi eu cynnwys o fewn y terfyn neu beidio. (Roedd yn glir yn y gorffennol nad oedd o fewn y terfyn). **Argymhellir fod Aelodau'r pwyllgor yn gofyn am gadarnhad o'r sefyllfa am yr uwch gyflogau i'r Pennaeth Dinesig a'r Dirprwy Bennaeth Dinesig fel rhan o'r ymateb i'r ymgynghoriad.**

15. Mae'r adroddiad yn nodi nad oes unrhyw newidiadau pellach i'r taliadau a'r buddion a delir i Aelodau etholedig. Croesewir y rhestr ym mhennod 4 sy'n cadarnhau'r penderfyniadau sydd eisoes yn sefyll, yn arbennig y nodyn sy'n esbonio lle i ddod o hyd i'r wybodaeth ddiweddaraf (e.e. manylion costau teithio i gynghorwyr yn adroddiad 2022 – penderfyniad 9 a rhestr o'r costau cynhaliaeth diweddaraf ym mhwynt 81).

Aelodau'r Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu

16. Bydd cyflog cadeirydd y cyd-bwyllgor trosolwg a chraffu yn cael ei osod ar £10,522 a chyflog is-gadeirydd yn cael ei osod ar hanner hynny, sef £5,261. Mae'r penderfyniad yma wedi bodoli ers rhai blynyddoedd ac yn cyfeirio at gyd-bwyllgorau Craffu o awdurdodau lleol, nid at y cyd-bwyllgor Craffu ar gyfer Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd.

Aelodau cyfetholedig ac aelodau lleyg

17. Nid oes newid i'r cyfraddau a argymhellir ar gyfer Aelodau cyfetholedig ac Aelodau lleyg ar gyfer 2026/27. Noder nad yw'r cyfraddau ar gyfer Aelodau cyfetholedig ac Aelodau lleyg wedi codi ers rhai blynyddoedd bellach. Fodd bynnag, mae pwyslais penodol ar 'swyddog priodol' o fewn yr awdurdod i bennu ymlaen llaw a yw cyfarfod wedi'i raglennu ar gyfer diwrnod llawn neu hanner diwrnod, ac i benderfynu pryd y bydd yn briodol cymhwyso cyfradd diwrnod neu hanner diwrnod neu ddefnyddio cyfradd fesul awr lle mae'n synhwyrol cyfuno nifer o gyfarfodydd. O ystyried fod y gyfradd fesul awr wedi ei chyflwyno yn wreiddiol er mwyn adlewyrchu'r ffordd newydd o weithio (e.e. Cyfarfodydd briffio am dri chwarter awr), **argymhellir fod Aelodau'r Pwyllgor yn gofyn i'r Comisiwn bwysleisio'r angen i ddefnyddio'r gyfradd fesul awr i ddangos fod Cynghorau sir yn ddarbodus yn ariannol ac yn talu'n deg am y gwaith sy'n cael ei gyflawni.**

18. Noder fod y Comisiwn eisoes wedi adnabod fod taliadau ar gyfer Aelodau cyfetholedig ac Aelodau lleyg yn bwnc penodol i gael sylw yn ystod 2026/27. **Argymhellir fod Aelodau'r Pwyllgor yn pwysleisio'r angen i'r pwnc yma gael ystyriaeth deg gan ei bod yn anodd denu Aelodau lleyg i gyflawni gwaith hynod bwysig, ac felly fod yn rhaid i'r gydnabyddiaeth ariannol i'r Aelodau hyn hefyd gynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn, yn yr un modd â'r gydnabyddiaeth Ariannol i Aelodau Etholedig.**

19. Gweler isod y cyfraddau cyflog cyfredol fydd yn sefyll ar gyfer 2026/27.

Rôl	Taliad cyfradd fesul awr	Cyfradd talu hyd at 4 awr	Cyfradd talu 4 awr a throsodd
Cadeiryddion pwyllgorau safonau, a phwyllgorau Archwilio	£33.50	£134	£268
Aelodau cyffredin o bwyllgorau Safonau sydd hefyd yn cadeirio Pwyllgorau Safonau ar gyfer Cynghorau Cymuned a Thref	£29.75	£119	£238
Aelodau cyffredin o Bwyllgorau Safonau, pwyllgor Craffu Addysg, Pwyllgor Craffu trosedd ac Anrhefn a Phwyllgor Archwilio	£26.25	£105	£210
Cynghorwyr Cymuned a Thref sy'n Aelodau o Bwyllgorau Safonau Prif Gynghorau	£26.25	£105	£210

Taliadau i Aelodau cynghorau cymuned a thref

20. Noder fod addasiad yn y telerau ar gyfer Aelodau Cynghorau Cymuned a Thref am 'iawndal am golled ariannol' gyda'r Comisiwn wedi nodi yr angen i wneud gwaith i hyrwyddo mwy o Aelodau cynghorau tref a chymuned i dderbyn yr arian yn ystod 2026/27.

Gwaith i'r dyfodol

21. Mae ffocws clir gan y Comisiwn yn ei adroddiad ar y gwaith sydd i ddod i'r dyfodol. Mae Pennod 1 yn nodi'r gwaith sydd ar y gweill ac yn rhoi amlinelliad o'r hyn sydd dan ystyriaeth ar gyfer pob pennawd. Maent wedi nodi rhai pynciau arwyddocaol penodol (yn ogystal â'r gwaith blynyddol o uwchraddio cyflogau):

- Mae Deddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru 2013 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn ystyried taliadau ailsefydlu ar gyfer yr aelodau etholedig hynny sy'n colli eu seddi mewn etholiad, gyda'r bwriad o friffio cydweithwyr yn Llywodraeth Cymru ar yr hyn a fyddai, ym marn y Comisiwn, yn gynllun talu priodol.
- Maent am adolygu'r fframwaith ar gyfer sut y cydnabyddir rolau uwch yn ariannol mewn prif gynghorau a chyd-bwyllgorau corfforedig, i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn addas i'r diben, gan wneud newidiadau lle bo hynny'n briodol.
- Nodir hefyd eu bod yn edrych ar y mesur a ddefnyddir i benderfynu ar uwchraddio blynyddol lefelau cydnabyddiaeth ariannol i asesu p'un a yw'r mynegai yn parhau i fod y mwyaf perthnasol i'w ddefnyddio ai peidio, ac i ailasesu llwythi gwaith aelodau.

22. Yn ychwanegol, maent hefyd wedi nodi eu bwriad i edrych ar daliadau i Aelodau cyfetholedig ac Aelodau lleyg, ac hefyd i annog Aelodau Cyngorau Cymuned a thref i dderbyn lwfansau y mae ganddynt hawl iddynt.

Argymhelliad

23. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth am:

- sylwadau ar y penderfyniadau arfaethedig neu unrhyw feysydd perthnasol eraill er mwyn llunio ymateb i ymgynghoriad Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru.